

The Role of the Generation Gap in the Tendency toward Addiction and Theft
(A Case Study of Clients Supported by the Imam Khomeini Relief Committee in Semnan County)

Received: 22, March, 2025

Accepted: 23, August, 2025

Article type: Research Article

PP: 117-144

DOI:

[10.22034/entezam.2025.1282506.2677](https://doi.org/10.22034/entezam.2025.1282506.2677)

Jamshid Heidarian

Ph.D. Candidate in Sociology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran. Email jam.h1440@gmail.com

Mansour Sharifi

Associate Professor, Department of Sociology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran. (Corresponding Author). Email mansoursharifi2025@gmail.com

Yaghoub Sharbatian

Assistant Professor, Department of Sociology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran. Email: dy_sharbatian@yahoo.com

Abstract

Background and Objective: The generation gap has become one of the key issues in the field of family sociology and social pathology in modern times, potentially playing a decisive role in the emergence of social problems. The present study aimed to examine the relationship between the generation gap and psychological factors such as isolation and depression, and their influence on the occurrence of these social harms in Semnan County.

Method: This research is applied in purpose and quantitative in nature. The statistical population consisted of all male and female clients of the Imam Khomeini Relief Committee aged 20 to 29 (a total of 750 individuals). Based on Cochran's formula, a sample size of 260 respondents was selected. Data were collected through a researcher-made questionnaire, whose reliability was verified using Cronbach's alpha and validity through face validity assessment. Data were analyzed using descriptive statistics (mean, standard deviation, and frequency distribution) and inferential statistics, including multivariate regression analysis, via SPSS version 25.

Findings: The findings showed a significant relationship between the generation gap and decreased family cohesion, as well as increased isolation and depression among participants. These factors, in turn, contributed to higher rates of addiction and theft within the studied families. Furthermore, the findings confirmed the aggravating role of families' socioeconomic conditions in these social problems.

Results: The results suggest that strengthening family cohesion and narrowing the generation gap can help reduce the incidence of social harms such as addiction and theft. Therefore, educational and counseling programs should be designed and implemented for clients and their families to mitigate intergenerational conflicts and promote mental health.

Keywords: Generation gap, Social harms, Addiction, Theft, Clients of the Imam Khomeini Relief Committee.

Citation(APA): Heidarian, Jamshid, Sharifi, Mansour, & Sharbatian, Yaghoub (2025). The Role of the Generation Gap in the Tendency toward Addiction and Theft (A Case Study of Clients Supported by the Imam Khomeini Relief Committee in Semnan County). *Journal of Social Order*, 17(2), 117-144.

Doi: [10.22034/entezam.2025.1282506.2677](https://doi.org/10.22034/entezam.2025.1282506.2677)

نقش شکاف نسلی در گرایش به اعتیاد و سرقت (مطالعه موردی: مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی(ره) شهرستان سمنان)

چکیده

زمینه و هدف: شکاف نسلی به یکی از مسائل اساسی در حوزه آسیب شناسی خانواده جامعه شناختی در عصر حاضر تبدیل شده است که می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در بروز آسیب‌های اجتماعی داشته باشد. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه میان شکاف نسلی و عوامل روانی نظیر انزوا و افسردگی و تأثیر آنها بر بروز این آسیب‌ها در شهرستان سمنان انجام شده است.

روش: پژوهش حاضر از منظر هدف، کاربردی و به لحاظ ماهیت، پژوهشی کمی است. جامعه آماری شامل کلیه مددجویان زن و مرد دارای سن ۲۰ تا ۲۹ سال به تعداد ۷۵۰ نفر بود که بر مبنای فرمول کوکران، حجم نمونه ۲۶۰ نفر تعیین شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه محقق‌ساخته بوده که پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ و اعتبار پرسشنامه از طریق اعتبار صوری، سنجیده شد. تحلیل داده‌ها از طریق شاخص‌های آماری مانند میانگین، انحراف معیار و توزیع فراوانی و در سطح استنباطی از رگرسیون چندمتغیره با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده شد.

یافته‌ها: پژوهش حاضر نشان داد که شکاف نسلی به‌طور معناداری با کاهش انسجام خانوادگی و افزایش انزوا و افسردگی در میان مددجویان مرتبط است. این عوامل نیز به‌نوبه خود به افزایش بروز اعتیاد و سرقت در خانواده‌های مورد بررسی منجر شده‌اند. همچنین نقش وضعیت اقتصادی و اجتماعی خانواده در تشدید این آسیب‌ها تأیید شد.

نتیجه‌گیری: از تحلیل یافته‌های پژوهش، به این نتایج دست یافتیم که تقویت انسجام خانوادگی و کاهش شکاف نسلی می‌تواند به کاهش بروز آسیب‌های اجتماعی کمک کند. بنابراین، برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای باید برای مددجویان و خانواده‌های آنها به‌منظور کاهش تعارضات نسلی و ارتقای سلامت روان طراحی و اجرا شود.

کلیدواژه‌ها: شکاف نسلی، آسیب‌های اجتماعی، اعتیاد، سرقت، مددجویان.

دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۰۳

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۰۲

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

صص: ۱۴۴-۱۱۷

شناسه دیجیتال (DOI):

[10.22034/entezam.2025.1282506.2677](https://doi.org/10.22034/entezam.2025.1282506.2677)

جمشید حیدریان

دانشجوی دکتری جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گرمسار، ایران. رایانامه: jam.h1440@gmail.com

منصور شریفی

دانشیار گروه جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گرمسار، ایران. (نویسنده مسئول). رایانامه: mansorsharifi2025@gmail.com

یعقوب شربتیان

استادیار گروه جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گرمسار، ایران. رایانامه: dy_sharbatian@yahoo.com

۱ **استناد (APA):** حیدریان، جمشید، شریفی، منصور، و شربتیان، یعقوب (۱۴۰۴). نقش شکاف نسلی در گرایش به اعتیاد و سرقت (مطالعه موردی: مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی(ره) شهرستان سمنان). *نشریه علمی انتظام اجتماعی*، ۱۷(۲)، ۱۴۴-۱۱۷. شناسه دیجیتال: [10.22034/entezam.2025.1282506.2677](https://doi.org/10.22034/entezam.2025.1282506.2677)

شکاف نسلی یکی از پدیده‌های پیچیده اجتماعی است که در جوامع مدرن و در حال گذار، به‌ویژه در شرایط تغییرات سریع فرهنگی، اجتماعی و فناوری به وضوح قابل مشاهده است. این پدیده معمولاً ناشی از تفاوت‌های چشم‌گیر در ارزش‌ها، باورها، نگرش‌ها و هنجارهای میان نسل‌های مختلف است. در ایران، به‌ویژه با توجه به تحولات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، شکاف نسلی به‌عنوان یکی از چالش‌های عمده در روابط خانوادگی و اجتماعی، وجود دارد. این شکاف به‌ویژه در خانواده‌های زیر پوشش نهادهای حمایتی نظیر کمیته امداد امام خمینی (ره) نمود بیشتری پیدا کرده است، چراکه این خانواده‌ها علاوه بر مشکلات فرهنگی، با مسائل اقتصادی و اجتماعی پیچیده نیز روبه‌رو هستند.

خانواده‌های زیر پوشش نهادهای حمایتی به دلیل شرایط خاص اقتصادی و اجتماعی خود، معمولاً در معرض آسیب‌های ناشی از شکاف نسلی قرار دارند. در این شرایط، ناتوانی والدین در همدلی با فرزندان می‌تواند منجر به کاهش انسجام خانوادگی، افزایش احساس انزوا و افسردگی در میان اعضای خانواده شود و در نهایت زمینه‌ساز بروز آسیب‌های اجتماعی نظیر اعتیاد و سرقت شود. بنابراین، شناخت دقیق عوامل مؤثر بر شکاف نسلی و پیامدهای آن، به‌ویژه در خانواده‌های زیر پوشش نهادهای حمایتی، ضروری است.

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که شکاف نسلی نه تنها موجب تضعیف پیوندهای عاطفی و اجتماعی در خانواده‌ها می‌شود، بلکه می‌تواند زمینه‌ساز بروز رفتارهای پرخطر نیز باشد. افروغ (۱۳۸۹) بر این نکته تأکید دارد که تغییرات سریع فرهنگی و اجتماعی می‌تواند موجب تعارض‌های خانوادگی و ظهور رفتارهای نابهنجار در نسل‌های جوان شود. در این زمینه، برخی مطالعات جدید نیز بر ارتباط میان شکاف نسلی و افزایش رفتارهای پرخطر مانند اعتیاد و سرقت تأکید دارند. با این حال، تاکنون پژوهشی جامع که به‌طور خاص به بررسی تأثیر شکاف نسلی بر بروز آسیب‌هایی نظیر اعتیاد و سرقت در میان مددجویان شهرستان سمنان پرداخته باشد، انجام نشده است.

ضرورت انجام این پژوهش از آن جهت بیشتر احساس می‌شود که مددجویان زیر پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) به دلیل شرایط خاص اقتصادی و اجتماعی، بیشتر در معرض آسیب‌های اجتماعی قرار دارند. بررسی دقیق عوامل مؤثر بر بروز این آسیب‌ها و ارائه راهکارهای اجرایی مناسب می‌تواند به بهبود وضعیت این خانواده‌ها و ارتقای کیفیت زندگی آنان کمک شایانی نماید. هدف اصلی این پژوهش، بررسی نقش شکاف نسلی در بروز اعتیاد و سرقت در میان مددجویان زیر پوشش کمیته امداد شهرستان سمنان است. این پژوهش به‌طور خاص به تأثیر عوامل روانی مانند: انزوا و افسردگی و همچنین نقش هم‌بستگی خانوادگی در این زمینه می‌پردازد. یافته‌های این تحقیق برای جامعه علمی، برنامه‌ریزان اجتماعی و نهادهای حمایتی نظیر کمیته امداد و سازمان بهزیستی قابلیت بهره‌برداری را خواهد داشت. این نتایج می‌تواند به طراحی برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای برای تقویت پیوندهای خانوادگی و کاهش تعارض‌های نسلی کمک کند. همچنین، ارائه راهکارهای اجرایی برای کاهش آسیب‌های اجتماعی در میان مددجویان از دیگر دستاوردهای این پژوهش خواهد بود.

با توجه به اهمیت خانواده به عنوان نخستین نهاد اجتماعی و تأثیر آن بر شکل‌گیری شخصیت و رفتارهای اجتماعی افراد، توجه به عوامل تهدیدکننده انسجام و سلامت خانواده‌ها ضروری است (جعفری هرنندی و ملکیها، ۱۴۰۳: ۶۶). امید است که این پژوهش بتواند گامی مؤثر در جهت شناخت دقیق‌تر چالش‌های ناشی از شکاف نسلی و ارائه راهکارهای عملی برای بهبود وضعیت خانواده‌های زیر پوشش حمایتی نهادهای حمایتی بردارد. بنابراین، پژوهش حاضر در صدد پاسخ به این پرسش اساسی است که آیا شکاف نسلی نقشی تعیین‌کننده در بروز آسیب‌های اعتیاد و سرقت در میان مددجویان زیر پوشش کمیته امداد شهرستان سمنان دارد؟

فری و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی با عنوان «تفاوت‌های ناشی از شکاف نسلی در خانواده‌های ایرانی: یک پژوهش پدیدارشناسی» نشان دادند امروزه جامعه ایران، جامعه‌ای در حال گذار است. از جمله ویژگی‌های جوامع در حال گذار تفاوت‌های نسلی و شکاف نسلی است که چالش‌هایی را برای جامعه و خانواده به همراه می‌آورد. پژوهشگر در این مطالعه با استفاده از روش پدیدارشناسی و از طریق انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۱۲ نفر والدین دارای فرزندان ۱۸ تا ۲۴ سال، تجربه زیسته خانواده‌ها را جمع‌آوری کرده است. نتایج به دست آمده پس از تحلیل ۷ مرحله‌ای مصاحبه‌ها نشان داد: نسل والدین و فرزندان تفاوت‌های بسیاری در ویژگی‌های شخصیتی، تعامل‌ها، تفریح‌ها، مسائل مالی و اقتصادی، ارزش‌ها، عقاید و مسائل مربوط به ازدواج را تجربه می‌کنند. رفتارهای والدین در مواجهه با شکاف نسلی نیز به دو درون‌مایه اصلی؛ عملکرد مثبت و عملکرد منفی تقسیم شده‌اند. رفتارهایی از جمله: گفتگو، ایجاد تفریح‌های مشترک، اتخاذ موضع برابر، پذیرش، گشودگی، ایجاد اتحاد خانوادگی و غیره منجر به کاهش شکاف نسلی شده است و رفتارهایی از جمله: مقایسه کردن، قهر و قطع ارتباط، پرخاشگری‌های فیزیکی و کلامی، اجبار و غیره بر شکاف نسلی تأثیر منفی دارد.

مینقی‌ا قدم و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود با عنوان «رابطه شکاف نسلی با آسیب‌های اجتماعی در نوجوانان شهر تهران» به بررسی رابطه شکاف نسلی با آسیب‌های اجتماعی در نوجوانان شهر تهران پرداخته‌اند. نتایج تحقیق ایشان نشان می‌دهد شکاف نسلی با بروز آسیب‌های اجتماعی در بین نوجوانان شهر تهران ارتباط معنادار و مستقیمی دارد. همچنین، شکاف نسلی با بروز آسیب‌های پرخاشگری، سرقت، ترک تحصیل، خودکشی، مصرف مواد و فرار از منزل نیز ارتباط معنادار و مستقیمی دارد. آسیب‌ها و مسائل اجتماعی محصول فرایند مختل شده جامعه‌پذیری و بازتولید آن در خانواده‌ها و جامعه است. مدیریت نکردن شکاف بین نسلها از یک سو زنگ خطری است برای فروپاشی نظام خانواده که در آئین اسلام و فرهنگ ایرانیان از جایگاه خاصی برخوردار

است، شده و از سویی دیگر این شکاف همراه با بروز آسیب‌های اجتماعی، یکی از موانع اصلی توسعه اجتماعی کشور خواهد بود.

رییسی و فراشبندی (۱۳۹۶) در بررسی شکاف بین‌نسلی، به این نکته اشاره کرده‌اند که این پدیده در نتیجه تفاوت‌های دانشی، گرایشی و رفتاری بین دو نسل جوانان و بزرگسالان، به‌ویژه در بعد هویتی، به وجود می‌آید. در این تحقیق، شکاف بین‌نسلی به‌عنوان یک پدیده کهن و همیشگی در جوامع بشری معرفی شده که از طریق تعاملات اجتماعی و درونی کردن متفاوت ارزش‌ها و هنجارها در نسل‌های مختلف نمایان می‌شود. این تحقیق همچنین به نقش خانواده و رسانه در ایجاد و تداوم شکاف بین‌نسلی پرداخته است و بر اهمیت این دو عامل در فرآیند جامعه‌پذیری و بروز تعارض‌ها و کشمکش‌های نسلی تأکید دارد.

شانترو و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای نشان داد که شکاف نسلی در جوامع در حال گذار می‌تواند به افزایش انزوای اجتماعی و رفتارهای انحرافی مانند سرقت منجر شود. این پژوهش تأکید داشت که انسجام خانوادگی و گفتگوی بین‌نسلی از مهم‌ترین عوامل کاهش آسیب‌های اجتماعی ناشی از شکاف نسلی است.

اگله‌هارت (۲۰۱۵) با بررسی ارزش‌های فرهنگی نسل‌های مختلف نتیجه گرفت که اختلافات نسلی در جوامع مدرن به بروز رفتارهای پرخطر و کاهش همبستگی اجتماعی منجر می‌شود. وی تأکید کرد که تقویت فرهنگ مشارکت و ارتقای سواد فرهنگی می‌تواند به کاهش این اختلافات کمک کند.

وزینا و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان «نقش خانواده در بروز رفتار انحرافی» نشان داد تجربه خشونت در خانواده، جامعه‌پذیری نامناسب، درک کم والدین، نظارت اندک والدین، وجود تنش و اختلافات خانوادگی، وجود همسالان ناباب و منحرف و رفتارهای مخاطره‌آمیز، تأثیر معناداری بر بروز رفتارهای مخاطره‌آمیز داشته است.

اسمیت و جانسون (۲۰۱۰) تأکید کردند که کاهش انسجام خانوادگی ناشی از تغییرات سریع فرهنگی به افزایش افسردگی در میان اعضای خانواده‌ها مرتبط است. آن‌ها پیشنهاد دادند که مشاوره خانوادگی و برنامه‌های حمایتی برای تقویت پیوندهای عاطفی در خانواده‌ها ضروری است.

پژوهش پیارس و همکاران (۲۰۰۸) با عنوان «خطر مصرف مواد در سه نسل: نقش شیوه‌های انضباطی والدین و کنترل مهاری» به بررسی انتقال خطر مصرف مواد بین سه نسل پرداخته است. نتایج این تحقیق نشان داد که مصرف الکل و مواد مخدر در نسل پدربزرگ و مادربزرگ (G1) و نسل والدین (G2) ارتباطی مستقیم با کنترل مهاری ضعیف در نسل والدین دارد. همچنین، انضباط ضعیف G1 در مورد G2 تأثیر مستقیمی بر مصرف مواد در نسل والدین داشته و این رابطه به‌طور جزئی بر تأثیر مصرف مواد در نسل والدین بر کنترل مهاری نسل بعدی (G3) نیز تأثیر گذاشته است. این تحقیق همچنین نشان داد که در مصرف الکل، فقط ارتباطات متقابل بین نسل‌ها وجود دارد، در حالی که در مورد مواد مخدر، هم کنترل مهاری ضعیف و هم انضباط ضعیف نقش واسطه‌ای دارند.

مبانی نظری

شکاف نسلی: مفهومی است که اختلاف فاحش روانی، اجتماعی و فرهنگی و تفاوت معنا دار در بینش و آگاهی، باورها، تصورها، انتظارات، جهت‌گیری‌های ارزشی و الگوهای رفتاری میان دو نسل همزمان در یک جامعه را مورد توجه قرار می‌دهد (توکل و قاضی‌نژاد، ۱۳۹۵: ۸۶). به عبارت دیگر، فاصله نسلی به اقتضانات مهم و شکاف در تجربه، ارزش‌ها و هنجارهای بین دو نسل، یعنی والدین و فرزندان آنها و یا به‌طور کلی، به اختلاف و شکاف فرهنگی قابل توجه بین دو نسل تفسیر می‌شود. هرچه شکاف و یا فاصله عمیق‌تر و وسیع‌تر باشد، امکان فهم و درک هر نسل از نسل دیگر مشکل‌تر و بیگانگی آنها نسبت به هم بیشتر می‌شود. بنابراین دور شدن تدریجی دو یا سه نسل پیاپی از یکدیگر از حیث جغرافیایی، عاطفی، فکری و ارزشی، وضعیت جدیدی را ایجاد می‌کند که

اصطلاحاً «گسست نسل‌ها» نامیده می‌شود. در این وضعیت، بیشتر نوجوانان و جوانان می‌کوشند تا آخرین پیوندهای وابستگی خود را از والدین و نسل قبلی خود بگسلند و اغلب در این راه به هویت‌های جدید ارزشی و هنجاری روی می‌آورند. نکته کلیدی در اینجا این است که هر چقدر در یک جامعه، تغییرات اجتماعی سریع‌تر، وسیع‌تر و عمیق‌تر روی دهد، فاصله میان دو نسل (والدین و فرزندان) بیشتر شده و اختلافات و مسائل متضاد ارزشی و هنجاری بیشتری میان آنان شکل خواهد گرفت. در این شرایط نسل جدید برای تامین نیازهای گوناگون خود، از جمله: به دست آوردن دانش، اطلاعات، سبک زندگی، طرز تفکر و بینش، به راحتی نمی‌تواند نسل قبل خود را الگو قرار دهد و از آنان در زمینه‌های گفته شده تبعیت کند و نیاز به الگوهای جدیدی خارج از خانواده دارد. این مهم در شرایط کنونی که تحولات و سرعت رشد اطلاعات و تکنولوژی آنقدر زیاد شده که حتی دو فرزند با فاصله سنی کم نیز کاملاً با یکدیگر متفاوت هستند، به وضوح دیده می‌شود. صاحب‌نظران معتقدند که قبل از عصر تکنولوژی ارتباطات، اطلاعات و گردش سریع علمی معمولاً به طور میانگین فاصله یک نسل ۲۵ تا ۳۰ سال بود. اما، امروزه با توجه به شرایط و مقتضیات موجود فاصله نسل‌ها به کمتر از ۵ سال کاهش پیدا کرده است. زمانی تفاوت نسل‌ها به گسست نسل‌ها تبدیل نمی‌شود که جامعه انسجام ارزشی و هنجاری خود را حفظ کرده و بزرگ‌ترها بتوانند روابط خود را با آموزش، تربیت و هدایت صحیح به کوچک‌ترها تعمیق بخشند و هویت ارزشی و هنجاری خود را به نسل بعدی منتقل کنند (توکل و قاضی‌نژاد، ۱۳۹۵: ۸۹).

آسیب‌های اجتماعی

نظریه‌های جامعه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی را بر اساس واحد تحلیل و نوع نگاه به علل آسیب، می‌توان به دو رویکرد کلی تقسیم کرد. اولین رویکرد، رویکرد جامعه‌شناختی است که در مطالعه آسیب به فرد انگیزه‌ها، تمایلات ذهنی و ویژگی‌های شخصیتی زمینه خانوادگی و تعلق گروهی فرد توجه دارد. این رویکرد با تکیه بر نظریات جامعه‌شناختی به تأثیر عوامل اجتماعی بر وقوع کجروی تأکید دارد. در مقابل و در رویکرد دوم که آن را رویکرد بوم‌شناختی

می‌نامیم بررسی زمینه عینی وقوع آسیب و عوامل موقعیتی و فرصت‌هایی که باعث وقوع جرم و آسیب‌ها می‌شود بیش از عوامل اجتماعی مانند فقر و بیکاری مورد توجه است (باقری و مهرابی، ۱۳۹۶).

اعتیاد و سرقت

از مهمترین آسیب‌های اجتماعی که به‌ویژه در جوامع در حال گذار به چشم می‌خورند، اعتیاد و سرقت هستند. اعتیاد به مواد مخدر از مشکلات رایج در جوامع است که به دلیل ناتوانی در مقابله با فشارهای اجتماعی، اقتصادی و روانی، افراد به سمت مصرف مواد روی می‌آورند. تحقیقات مختلف نشان می‌دهند که ارتباط میان شکاف نسلی و اعتیاد، به‌ویژه در خانواده‌هایی که انسجام خانوادگی ضعیفی دارند، بیشتر است (رابینگتون و واینبرگ، ۱۳۹۱: ۵۱). به‌طور مشابه، سرقت نیز یکی دیگر از آسیب‌های اجتماعی است که ممکن است به دلیل ناکامی‌ها، انزوای اجتماعی و همبستگی نداشتن خانوادگی در نسل‌های جوان‌تر بروز پیدا کند. از طرفی، تحقیقات مختلف نشان می‌دهند که رفتارهای پرخطر در میان نوجوانان و جوانان، به‌ویژه در خانواده‌هایی که شکاف نسلی در آن‌ها وجود دارد، بیشتر دیده می‌شود.

نقش عوامل روانی (انزوا و افسردگی)

فروید در مورد مصرف مواد عقیده دارد، کیفیت متعادل بودن و یا نامتعادل بودن شخصیت و وضع روانی هر فرد بستگی به چگونگی مبارزه نیروی مرگ و زندگی دارد. بدین شرح که اگر این تضاد روانی متعادل باشد زندگی انسان آرام است. اما، هرگاه در این نبرد نیروی زندگی بر نیروی مرگ پیروز شود انسان به کم‌رویی و گوشه‌نشینی روی خواهد آورد و اگر نیروی مرگ بر نیروی زندگی پیروز شود موجب خشونت و پرخاشگری و ایجاد تمایل به اعمال وحشیانه و مخرب می‌شود و امیال و تمایلات او فقط با زجر و شکنجه دادن دیگران ارضا می‌شود. اساس و ریشه این عوامل روانی در کودکی به وجود می‌آید و از همان زمان به شخصیت انسان شکل می‌دهد. اما، گاهی این اعمال به آزار دادن خود و انحراف ذهنی نیز منجر می‌شود (قدرتی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۲۵). عوامل

روانی نظیر انزوا و افسردگی در بسیاری از پژوهش‌ها به‌عنوان عواملی مهم در بروز آسیب‌های اجتماعی شناخته شده‌اند. انزوای اجتماعی به معنای کاهش تعاملات اجتماعی فرد با دیگران است و می‌تواند به‌ویژه در جوانانی که با شکاف نسلی مواجه هستند، بروز کند. تحقیقات نشان داده‌اند که انزوای اجتماعی می‌تواند موجب افزایش خطر آسیب‌های اجتماعی همچون اعتیاد و سرقت شود. از سوی دیگر، افسردگی نیز به‌عنوان یک اختلال روانی شایع می‌تواند زمینه‌ساز بروز رفتارهای پرخطر در میان افراد باشد. در شرایطی که شکاف نسلی باعث کاهش ارتباطات و همدلی در خانواده‌ها می‌شود، افسردگی به‌ویژه در جوانان بیشتر به‌وجود می‌آید و در نهایت به مشکلات اجتماعی مانند اعتیاد و سرقت دامن می‌زند (تیلور و همکاران، ۲۰۱۶).

انسجام خانوادگی و تأثیر آن بر آسیب‌های اجتماعی

انسجام خانوادگی به‌معنای وجود ارتباطات مثبت و هم‌افزای میان اعضای خانواده است که در آن، خانواده‌ها قادرند از بحران‌ها و مشکلات اجتماعی به‌طور مؤثر عبور کنند. بسیاری از پژوهش‌ها بر این نکته تأکید دارند که کاهش انسجام خانوادگی و اختلافات نسلی می‌تواند موجب افزایش بروز آسیب‌های اجتماعی شود (مارتینز و تامارا، ۲۰۲۴). در این زمینه، به‌طور خاص بر اهمیت همبستگی خانوادگی در کاهش تعارض‌های نسلی و کاهش آسیب‌های اجتماعی تأکید کرده‌اند.

تأثیر وضعیت اجتماعی و اقتصادی بر بروز آسیب‌ها

وضعیت اجتماعی و اقتصادی افراد، به‌ویژه در خانواده‌های زیر پوشش نهادهای حمایتی، نقش مهمی در بروز آسیب‌های اجتماعی ایفا می‌کند. شرایط اقتصادی ضعیف، بیکاری و فقر می‌تواند زمینه‌ساز اضطراب، افسردگی، انزوا و در نهایت اعتیاد و سرقت در میان اعضای خانواده‌ها شود. در پژوهش‌های مختلف، به‌ویژه در مورد خانواده‌های زیر پوشش کم‌تسه امداد، مشاهده شده است که مشکلات اقتصادی و اجتماعی این خانواده‌ها، همراه با شکاف نسلی می‌تواند منجر به بروز آسیب‌های اجتماعی از قبیل اعتیاد و سرقت شوند (ویلیامز و همکاران، ۱۹۹۷).

انسجام خانوادگی و تعاملات میان نسل‌ها در کاهش این آسیب‌ها اهمیت بسیاری دارند و پژوهش حاضر تلاش دارد تا با بررسی دقیق‌تر این رابطه، راهکارهای مناسبی برای کاهش آسیب‌های اجتماعی در خانواده‌های زیر پوشش نهادهای حمایتی ارائه دهد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-پیمایشی است و به منظور بررسی رابطه شکاف نسلی با بروز اعتیاد و سرقت در میان مددجویان زیر پوشش کمیته امداد شهرستان سمنان طراحی شده است که به طور ویژه به بررسی ابعاد اجتماعی و روانی مرتبط با بروز مشکلات اجتماعی در میان گروه‌های خاص مانند مددجویان پرداخته می‌شود. داده‌های پژوهش از طریق پرسشنامه محقق‌ساخته جمع‌آوری شد. پرسشنامه طراحی شده شامل بخش‌های مختلفی است که به طور خاص به متغیرهای شکاف نسلی، همبستگی خانوادگی، انزوا، افسردگی و وضعیت اجتماعی افراد پرداخته است. این پرسشنامه ۳ بعد فرهنگی و دینی، بعد اقتصادی و بعد اجتماعی را می‌سنجد. روایی پرسشنامه با استفاده از اعتبار صوری توسط گروهی از متخصصان حوزه‌های جامعه‌شناسی و روان‌شناسی تأیید شده است. این متخصصان ابزار مورد استفاده را از نظر مفهومی، محتوایی و سازه‌ای بررسی کرده و اصلاحات لازم را انجام دادند. پایایی ابزار نیز با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه شده که مقدار آن $0/82$ به دست آمد. این مقدار نشان‌دهنده پایایی مطلوب ابزار گردآوری داده‌ها است و می‌تواند بیانگر قابلیت اعتماد بالا در سنجش متغیرهای مختلف باشد. جامعه آماری پژوهش شامل ۷۵۰ نفر از مددجویان زن و مرد بین سنین ۲۰ تا ۲۹ سال زیر پوشش کمیته امداد شهرستان سمنان هستند که در گروه‌های مختلف اجتماعی و اقتصادی قرار دارند. نمونه‌گیری به روش تصادفی ساده انجام شده تا نمایندگی صحیح و دقیقی از جامعه آماری فراهم شود. طبق فرمول کوکران، حجم نمونه ۲۶۰ نفر تعیین گردید که این اندازه نمونه به طور معقول و علمی نمایانگر جامعه آماری است. برای تحلیل داده‌ها در سطح توصیفی، شاخص‌های آماری

مانند میانگین، انحراف معیار، و توزیع فراوانی و در سطح استنباطی از رگرسیون چندمتغیره، از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

الف) یافته‌های توصیفی

مشخصات جمعیتی نمونه آماری تحقیق حاضر، به شرح جدول ۱ می‌باشد:

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیتی و اجتماعی

متغیر	درصد
جنسیت	
زن	۶۰٪
مرد	۴۰٪
سن	
۲۰-۲۵ سال	۷۰٪
۲۵-۲۹ سال	۳۰٪
تحصیلات	
دیپلم	۴۰٪
زیر دیپلم	۳۵٪
تحصیلات دانشگاهی	۲۵٪
وضعیت اقتصادی	
معیشتی ضعیف	۹۰٪
معیشتی مطلوب	۱۰٪

جنسیت: ۶۰ درصد از پاسخ‌دهندگان زن و ۴۰ درصد مرد بودند. این توزیع جنسیتی نشان‌دهنده نمایندگی مناسب از هر دو جنس در نمونه پژوهش است که می‌تواند به تحلیل دقیق‌تر روابط اجتماعی و فرهنگی کمک کند.

سن: حدود ۷۰ درصد از افراد در بازه سنی ۲۰ تا ۲۵ سال قرار داشتند و ۳۰ درصد دیگر بین ۲۵ تا ۲۹ سال بودند. این توزیع سنی، نشان‌دهنده

جوان بودن جامعه نمونه است که می‌تواند بر آسیب‌های اجتماعی همچون اعتیاد و سرقت تأثیرگذار باشد.

تحصیلات: \neq ۴۰ درصد از پاسخ‌دهندگان دارای تحصیلات دیپلم، ۳۵ درصد زیر دیپلم و ۲۵ درصد تحصیلات دانشگاهی داشتند. این توزیع تحصیلی به‌ویژه نشان‌دهنده چالش‌های آموزشی و فرهنگی در میان مددجویان است که می‌تواند به افزایش آسیب‌های اجتماعی منجر شود.

وضعیت اقتصادی: ۹۰ درصد از افراد وضعیت معیشتی ضعیف و تنها ۱۰ درصد وضعیت معیشتی مطلوب گزارش کرده‌اند. این وضعیت اقتصادی نگران‌کننده تأثیرات منفی بر کیفیت زندگی و افزایش مشکلات اجتماعی مانند اعتیاد و سرقت در این گروه اجتماعی دارد.

ب) یافته‌های استنباطی

برای تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه‌ها، از آزمون‌های آماری مختلفی استفاده شد که در ادامه نتایج آن‌ها به تفصیل آورده شده است:

۱. رابطه شکاف نسلی و همبستگی خانوادگی

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین شکاف نسلی و کاهش همبستگی خانوادگی رابطه معنادار و منفی وجود دارد. ضریب همبستگی برابر با -0.63 به دست آمد که این رابطه در سطح معناداری $p < 0.01$ معنادار بود. این یافته نشان‌دهنده آن است که با افزایش شکاف نسلی، همبستگی خانوادگی کاهش می‌یابد، که خود می‌تواند به بروز آسیب‌های اجتماعی دیگر مانند اعتیاد و سرقت منجر شود.

۲. تأثیر همبستگی خانوادگی بر انزوا و افسردگی

نتایج تحلیل رگرسیون خطی نشان داد که کاهش همبستگی خانوادگی به‌طور معناداری به افزایش انزوای اجتماعی و افسردگی در میان مددجویان منجر می‌شود. مقدار β برابر با 0.48 و سطح معناداری $p < 0.01$ بود. این نتیجه

نشان می‌دهد که هرچه قدر همبستگی خانوادگی کاهش یابد، احتمال تجربه انزوا و افسردگی در افراد افزایش می‌یابد.

۳. تأثیر شکاف نسلی بر بروز اعتیاد و سرقت

یافته‌ها نشان داد که شکاف نسلی نقش مهمی در بروز آسیب‌هایی مانند اعتیاد و سرقت ایفا می‌کند. این تأثیر با مقدار ضریب رگرسیون $\beta = ۰,۶۲$ و سطح معناداری $p < 0.05$ تأیید شد. بنابراین، شکاف نسلی به‌عنوان یک عامل مهم در بروز مشکلات اجتماعی در میان مددجویان شناخته شد.

۴. نقش متغیرهای اقتصادی

تحلیل داده‌ها نشان داد که وضعیت اقتصادی نامناسب تأثیر تشدیدکننده‌ای بر بروز آسیب‌های اجتماعی در خانواده‌های مددجو داشته است. این یافته‌ها بیانگر این است که وضعیت معیشتی ضعیف می‌تواند به‌طور غیرمستقیم بر افزایش آسیب‌های اجتماعی مانند اعتیاد و سرقت اثرگذار باشد.

جدول ۲: نتایج تحلیل همبستگی و رگرسیون

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی
شکاف نسلی و همبستگی خانوادگی	۳,۴۵	۰,۷۸	-۰,۶۳
همبستگی خانوادگی و انزوا	۳,۲۰	۰,۸۵	۰,۴۸
شکاف نسلی و اعتیاد	۳,۸۰	۰,۹۰	۰,۶۲

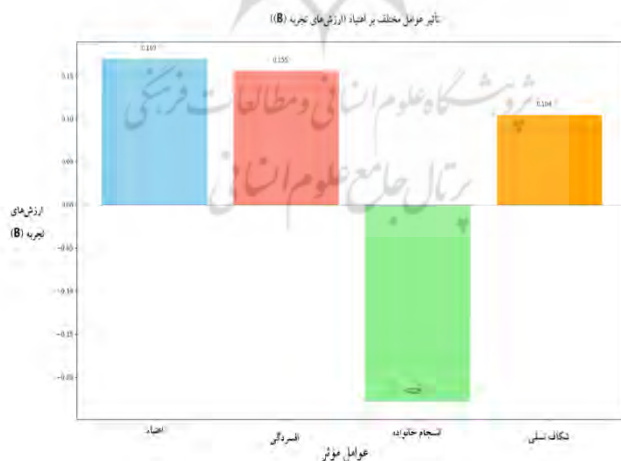
نمودار ۱: رابطه بین متغیرهای تحقیق

نمودار شماره ۱ (نمودار میله‌ای) روابط آماری بین متغیرهای شکاف نسلی، همبستگی خانوادگی، انزوا و اعتیاد را نمایش می‌دهد. ضرایب همبستگی منفی و مثبت به وضوح نقش متغیرها را در پژوهش نشان می‌دهند. این نمودار نشان می‌دهد که با افزایش شکاف نسلی، میزان همبستگی خانوادگی کاهش می‌یابد. این روند در نمودار به وضوح قابل مشاهده است و به طور مستقیم تأثیر آن را بر مسائل اجتماعی نمایان می‌کند. نمودار مذکور نشان می‌دهد که هرچقدر میزان همبستگی خانوادگی کاهش یابد، میزان انزوای اجتماعی و افسردگی در افراد نیز افزایش می‌یابد.

تحلیل دقیق داده‌های مربوط به اعتیاد: بررسی روابط بین متغیرهای انزوا، افسردگی، انسجام خانوادگی، و شکاف نسلی با اعتیاد.

تحلیل آماری: نمایش مقادیر $\text{Exp}(B)$ ، سطح معناداری و روندهای قابل مشاهده در داده‌ها.

\neq نمودارهای بصری: نمودارهایی که تأثیر عوامل مختلف (مانند انزوا، افسردگی، و شکاف نسلی) بر میزان بروز اعتیاد را به صورت گرافیکی نشان می‌دهند.

نمودار ۲: تأثیر عوامل مختلف بر اعتیاد

نمودار شماره ۲ نشان‌دهنده تأثیر عوامل مختلف (انزوا، افسردگی، انسجام خانوادگی و شکاف نسلی) بر میزان اعتیاد است. تحلیل این نمودار:

۱. انزوا (۰,۱۶۹): رابطه مثبت با اعتیاد؛ به این معنا که با افزایش انزوا، احتمال بروز اعتیاد افزایش می‌یابد.

۲. افسردگی (۰,۱۵۵): افسردگی نیز تأثیر مشابهی بر اعتیاد داشته و ارتباط مثبت و معناداری با آن دارد.

۳. انسجام خانوادگی (-۰,۲۲۹): برخلاف سایر عوامل، انسجام خانوادگی رابطه معکوس با اعتیاد دارد؛ به این معنا که با افزایش انسجام خانوادگی، احتمال اعتیاد کاهش می‌یابد.

۴. شکاف نسلی (۰,۱۰۴): شکاف نسلی نیز به‌طور مثبت با اعتیاد مرتبط است.

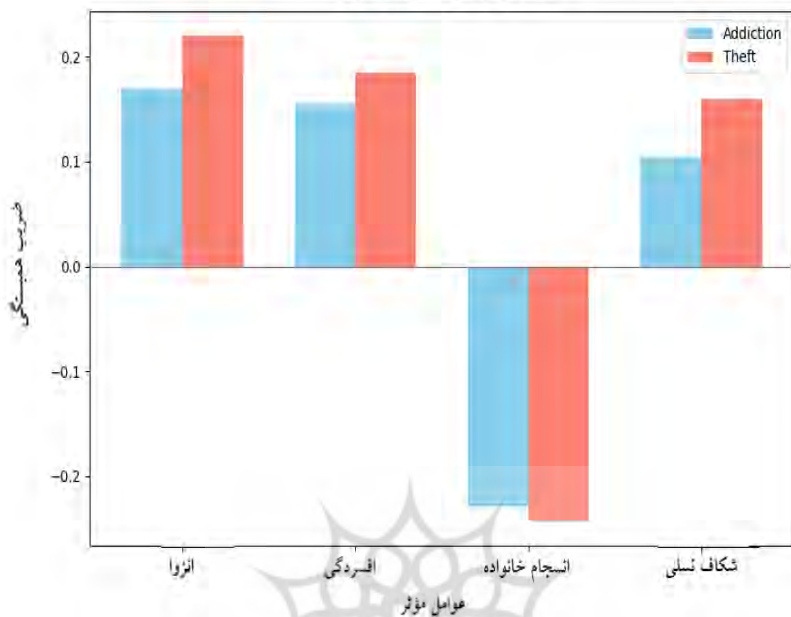
نمودار همبستگی (عوامل) با اعتیاد و سرقت: برای مقایسه تأثیر هر عامل بر این دو آسیب.

≠ نمودار پراکندگی: بررسی روند تغییرات اعتیاد با افزایش شکاف نسلی.

≠ تحلیل آماری: نمایش میانگین و انحراف معیار داده‌ها برای عوامل مختلف.

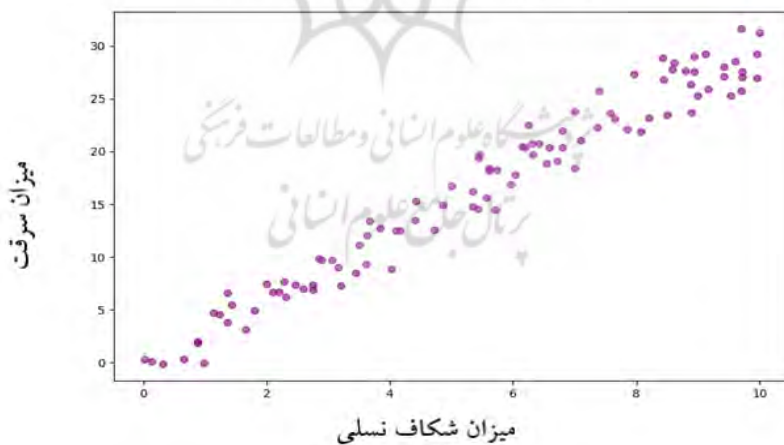
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

همبستگی عوامل با اعتیاد و سرقت

نمودار ۳: همبستگی عوامل با اعتیاد و سرقت

رابطه بین سرقت و شکاف نسلی

نمودار ۴: رابطه بین سرقت و شکاف نسلی

نمودارها نتایج زیر را نشان می‌دهند:

۱. نمودار همبستگی عوامل با اعتیاد و سرقت:

\neq انزوا و افسردگی هر دو تأثیر مثبت بر اعتیاد و سرقت دارند.

\neq انسجام خانوادگی رابطه معکوس با هر دو آسیب دارد.

\neq شکاف نسلی نیز تأثیر مثبتی بر اعتیاد و سرقت دارد اما، با شدت کمتر از سایر عوامل.

۲. نمودار پراکندگی اعتیاد با شکاف نسلی:

\neq این نمودار نشان می‌دهد که با افزایش میزان شکاف نسلی، سطح اعتیاد نیز به صورت خطی افزایش می‌یابد.

تحلیل آماری داده‌ها

۱. اعتیاد

\neq میانگین سطح اعتیاد برابر با ۹,۴۰ است.

\neq انحراف معیار اعتیاد برابر با ۵,۸۷ است که نشان‌دهنده پراکندگی قابل توجه سطح اعتیاد در میان افراد است.

۲. شکاف نسلی

\neq میانگین میزان شکاف نسلی برابر با ۴,۷۰ است.

\neq انحراف معیار شکاف نسلی برابر با ۲,۹۶ است که پراکندگی متوسطی را نشان می‌دهد.

تحلیل دقیق‌تر داده‌های سرقت

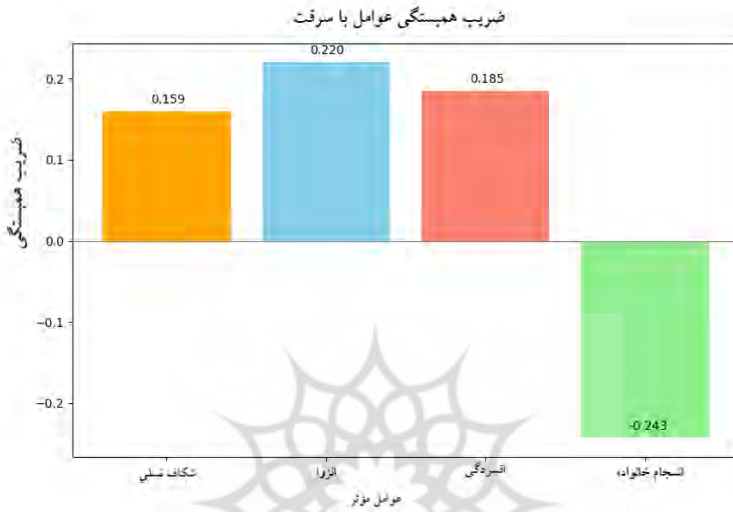
۱. بررسی همبستگی عوامل (شکاف نسلی، انزوا، افسردگی و انسجام خانوادگی) با سرقت؛

۲. تحلیل آماری مقادیر میانگین و انحراف معیار؛

۳. رسم نمودارهای.

≠ نمودار همبستگی عوامل با سرقت.

≠ نمودار پراکندگی رابطه سرقت با شکاف نسلی.

نمودار ۵: ضریب همبستگی عوامل سرقت

تحلیل عوامل مرتبط با سرقت

۱. شکاف نسلی

≠ رابطه مثبت و معناداری بین شکاف نسلی و سرقت وجود دارد (ضریب همبستگی ۰,۱۵۹).

≠ با افزایش شکاف نسلی، احتمال وقوع سرقت نیز افزایش می‌یابد.

۲. انزوا

≠ ضریب همبستگی ۰,۲۲۰ نشان‌دهنده تأثیر مثبت انزوا بر وقوع سرقت است.

۳. افسردگی

≠ رابطه مثبت میان افسردگی و سرقت با ضریب همبستگی ۰,۱۸۵ وجود دارد.

۴. انسجام خانوادگی

\neq این متغیر با ضریب همبستگی $0,243$ - تأثیر معکوسی دارد، به این معنی که افزایش انسجام خانوادگی منجر به کاهش احتمال سرقت می‌شود.

۱: تحلیل همبستگی عوامل با سرقت

بر اساس داده‌ها، عوامل مختلف تأثیرات زیر را بر سرقت دارند:

\neq انزوا (ضریب همبستگی $0,220$): تأثیر مثبت و معنادار؛ به این معنا که با افزایش انزوا، احتمال وقوع سرقت افزایش می‌یابد.

\neq افسردگی (ضریب همبستگی $0,185$): رابطه مثبت با سرقت؛ افسردگی به افزایش احتمال سرقت منجر می‌شود.

\neq انسجام خانوادگی (ضریب همبستگی $-0,243$): تأثیر معکوس؛ افزایش انسجام خانوادگی به کاهش احتمال سرقت منجر می‌شود.

\neq شکاف نسلی (ضریب همبستگی $0,159$): رابطه مثبت؛ افزایش شکاف نسلی احتمال وقوع سرقت را بیشتر می‌کند.

۲: تحلیل میانگین و پراکندگی داده‌ها

\neq میانگین سطح سرقت: نشان‌دهنده وضعیت معمول در جامعه پژوهشی.

\neq انحراف معیار سطح سرقت: میزان پراکندگی داده‌ها نسبت به میانگین را نشان می‌دهد.

۳: تحلیل رگرسیون

با استفاده از تحلیل رگرسیون چندمتغیره می‌توان تأثیر پیش‌بینی‌کننده عوامل را مشخص کرد. بر اساس داده‌ها:

\neq انزوا و افسردگی تأثیر مثبت و معناداری دارند؛

≠ انسجام خانوادگی به عنوان یک عامل حمایتی، تأثیری معکوس و معنادار دارد؛

≠ شکاف نسلی با تأثیر کمتر از سایر عوامل همچنان بر وقوع سرقت مؤثر است.

۱۴۷

جدول ۳: نتایج اصلی مدل رگرسیون

Estimates Parametr							متغیر	
Exp(B)	Sig.	df	Wald	Std. Error	B			
.۵۱۶	.۳۰۲	۱	۱.۰۶۷	.۶۴۱	-.۶۶۲	جنس	متوسط	
.۶۹۱	.۱۸۱	۱	۱.۷۹۲	.۲۷۶	-.۳۶۹	سن		
۱.۱۸۸	.۶۵۷	۱	.۱۹۸	.۳۸۸	.۱۷۳	تحصیلات		
۱.۰۳۴	.۹۳۴	۱	.۰۰۷	.۴۰۰	.۰۳۳	تعداد فرزند		
.۷۷۸	.۱۶۴	۱	۱.۹۴۱	.۱۸۱	-.۲۵۲	وضعیت مسکن		
۱.۷۱۸	.۱۹۹	۱	۱.۶۴۸	.۴۲۲	.۵۴۱	درآمد ماهانه		
۲۸۱.۰۳۴۲.۲۸۲	.۰۰۰	۱	۲۴.۰۴۲	۳۰.۲۸	۱۴.۸۴۹	محل سکونت		
.۹۳۵	.۵۲۸	۱	.۳۹۸	.۱۰۶	-.۰۶۷	وضعیت تاهل		
۱.۱۵۰	.۴۶۹	۱	.۵۲۵	.۱۹۲	.۱۳۹	کمک معیشت		
۱.۰۲۱	.۹۰۴	۱	.۰۱۵	.۱۷۰	.۰۲۱	شغل		
.۸۹۶	.۸۳۳	۱	.۰۴۴	.۵۳۳	-.۱۱۰	همبستگی		
۱.۶۸۴	.۲۴۶	۱	۱.۳۴۸	.۴۴۹	.۵۲۱	افسردگی		
۱.۵۶۱	.۴۲۱	۱	.۶۴۸	.۵۵۳	.۴۴۶	انزوا		
.۸۶۱	.۳۸۳	۱	.۷۶۰	.۱۷۲	-.۱۵۰	تحت پوشش		
۵.۱۸۶-۶	.۰۰۰	۱	۸۸.۹۱۴	۱.۲۹۱	-۱۲.۱۷۰	شکاف نسلی کم		
۱.۹۹۶-۶	.۰۰۰	۱	۱۴۱.۷۷۵	۱.۱۰۲	-۱۳.۱۲۴	شکاف نسلی متوسط		
۲.۷۰۳	۱.۰۰۰	۱	.۰۰۰	۱۶۶۹.۵۷۹	.۹۹۴	شکاف نسلی زیاد		
.۲۹۸	.۰۵۷	۱	۳.۶۱۳	.۶۳۷	-۱.۲۱۱	جنس	زیاد	
.۶۱۲	.۰۷۴	۱	۳.۱۹۸	.۲۷۴	-.۴۹۰	سن		
۱.۴۱۱	.۳۷۲	۱	.۷۹۷	.۳۸۶	.۳۴۴	تحصیلات		
۱.۱۸۷	.۶۶۸	۱	.۱۸۴	.۳۹۹	.۱۷۱	تعداد فرزند		
.۷۱۳	.۰۶۲	۱	۳.۴۹۳	.۱۸۱	-.۳۳۸	وضعیت مسکن		
۱.۵۰۷	.۳۳۱	۱	.۹۴۴	.۴۲۲	.۴۱۰	درآمد ماهانه		
۸۳۱۶۴۶۶.۹۸۸	.۰۰۰	۱	۲۸.۴۹۴	۲.۹۸۵	۱۵.۹۳۴	محل سکونت		
.۸۷۰	.۱۸۹	۱	۱.۷۲۵	.۱۰۶	-.۱۳۹	وضعیت تاهل		

مطالعه مه‌ادی: ملاحضات...
 جمشید حیدریان و همکاران/ نقش شکاف نسلی در گرایش به اعتیاد و سرقت

Estimates Parametr						
۱.۰۰۸	.۹۶۵	۱	.۰۰۲	.۱۹۲	.۰۰۸	کمک معیشت
۱.۰۱۵	.۹۳۱	۱	.۰۰۷	.۱۶۹	.۰۱۵	شغل
.۵۹۶	.۳۲۱	۱	.۹۸۵	.۵۲۲	-.۵۱۸	همبستگی
۱.۶۳۸	.۲۷۰	۱	۱.۲۱۷	.۴۴۷	.۴۹۳	افسردگی
۲.۵۷۲	.۰۸۷	۱	۲.۹۳۷	.۵۵۱	.۹۴۵	انزوا
.۸۷۱	.۴۲۱	۱	.۶۴۹	.۱۷۱	-.۱۳۸	تحت پوشش
۱.۲۴۲-۵	.۰۰۰	۱	۲۷۷.۸۶۷	.۶۷۸	-۱۱.۲۹۶	شکاف نسلی کم
۵.۴۸۳-۶	.	۱	.	.۰۰۰	-۱۲.۱۱۴	شکاف نسلی متوسط
۵.۲۷۱	.۹۹۹	۱	.۰۰۰	۱۶۶۹.۵۷۸	۱.۶۶۲	شکاف نسلی زیاد

در نتایج جدول ۳ مشخص شد که (B) Exp برای محل سکونت ۲۸۱۰۳۴۲،۲ می‌باشد، یعنی نسبت احتمالات ضریب تأثیر محل سکونت با مقدار معناداری ۰/۰۰۰ کمتر از ۰/۰۵ در مدل معنادار می‌باشد و بر روی آسیب‌های اجتماعی تأثیر دارد. میزان تأثیر آن برابر با ۱۴،۸۴۹ است. یعنی نسبت احتمالات محل سکونت در آسیب‌های اجتماعی نسبت احتمالات زندگی در شهر روستا بیشتر است. این روند همچنین در آسیب‌های اجتماعی زیاد با (B) Exp ۸۳۱۶۴۶۶،۹۸۸ و نسبت احتمالات ضریب تأثیر محل سکونت با مقدار معناداری ۰/۰۰۰ کمتر از ۰/۰۵ در مدل معنادار است و میزان تأثیر آن ۱۵،۹۳۴ می‌باشد.

همچنین در مورد شکاف نسلی کم (B) Exp برابر است با ۵،۱۸۶ یعنی نسبت احتمالات ضریب تأثیر شکاف نسلی کم با مقدار معناداری ۰/۰۰۰ کمتر از ۰/۰۵ در مدل معنادار می‌باشد و بر آسیب‌های اجتماعی تأثیر دارد. میزان تأثیر آن برابر با ۱۲،۱۷۰- است. که به معنای آن است که نسبت شکاف نسلی کم با آسیب‌های اجتماعی رابطه معکوس دارد. این روند همچنین در آسیب‌های اجتماعی زیاد با (B) Exp ۸۳۱۶۴۶۶،۹۸۸ و نسبت احتمالات ضریب تأثیر شکاف نسلی زیاد با مقدار معناداری ۰/۰۰۰ کمتر از ۰/۰۵ در مدل معنادار است و میزان تأثیر آن ۱۵،۹۳۴ می‌باشد. در مورد شکاف نسلی متوسط (B) Exp برابر است با ۱،۹۹ یعنی نسبت احتمالات ضریب تأثیر شکاف نسلی متوسط با مقدار معناداری ۰/۰۰۰ کمتر از ۰/۰۵ در مدل معنادار می‌باشد و بر

روی آسیب‌های اجتماعی تأثیر دارد. میزان تأثیر آن برابر با ۱۳,۱۲۴- است. که حاکی از رابطه معکوس با آسیب‌های اجتماعی است. نتایج تحلیل بیانگر آن است که محل سکونت و شکاف نسلی ارتباط معناداری با آسیب‌های اجتماعی دارد. یعنی سکونت شهری و شکاف نسلی زیاد در بوجود آمدن آسیب‌های اجتماعی تأثیر دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که شکاف نسلی به‌طور معناداری با کاهش همبستگی خانوادگی و افزایش انزوا و افسردگی در خانواده‌های زیر پوشش کمیته امداد شهرستان سمنان مرتبط است. همچنین کاهش همبستگی خانوادگی و بروز انزوا و افسردگی در میان اعضای خانواده، زمینه‌ساز افزایش اعتیاد و سرقت در میان مددجویان است. به‌طور خاص، تغییرات ارزشی و فرهنگی میان نسل‌ها به‌عنوان عامل اصلی در ایجاد شکاف نسلی و تضعیف ارتباطات خانوادگی مطرح شده است که نهایتاً به افزایش آسیب‌های اجتماعی منجر می‌شود.

این نتایج با پژوهش‌های پیشین همسو است. به‌عنوان مثال، یافته‌های فری و همکاران (۱۴۰۳) تأکید داشت که تغییرات ارزش‌ها و باورهای میان نسل‌ها به تضعیف پیوندهای خانوادگی و بروز رفتارهای پرخطر منجر می‌شود. نتایج این تحقیق همچنین مشابه مطالعات اینگلهارت (۲۰۱۵) است که بر تأثیر اختلافات فرهنگی نسل‌ها بر افزایش رفتارهای انحرافی تأکید داشت. در پژوهش‌های پیشین، نیز مشاهده شده است که افزایش شکاف نسلی و کاهش همبستگی خانوادگی می‌تواند به بروز مشکلات اجتماعی از جمله اعتیاد، سرقت و دیگر رفتارهای انحرافی منجر شود.

از دیدگاه نظری، این پژوهش نظریه گسست فرهنگی دورکیم را تأیید می‌کند که بیان می‌دارد در جوامع در حال گذار، هنجارهای سنتی جایگاه خود را از دست داده و جایگزین مناسبی نیز نهادینه نشده است، که این وضعیت به آنومی و رفتارهای نابهنجار منجر می‌شود. در واقع، گسست میان نسل‌ها و

تغییرات فرهنگی در این تحقیق به‌طور واضح نشان‌دهنده وضعیت آنومی در خانواده‌های مورد مطالعه است. این وضعیت سبب می‌شود که افراد احساس عدم تعلق به گروه‌های اجتماعی و خانوادگی خود داشته باشند و به‌دنبال آن، ممکن است رفتارهای اجتماعی انحرافی مانند اعتیاد و سرقت بروز کنند.

همچنین، نظریه کنترل اجتماعی هاگان نیز در این پژوهش تأیید شد. طبق این نظریه، کاهش پیوندهای خانوادگی و اجتماعی باعث کاهش نظارت اجتماعی و کنترل‌های اجتماعی در سطح خانواده‌ها می‌شود. این کاهش نظارت موجب می‌شود که احتمال بروز رفتارهای آسیب‌زا و انحرافی در افراد افزایش یابد. نتایج این پژوهش نیز نشان داد که هرچه در پیوندهای خانوادگی ضعیف‌تر باشد، احتمال بروز انزوا و افسردگی در افراد افزایش می‌یابد و در نتیجه آسیب‌های اجتماعی نظیر اعتیاد و سرقت شدت می‌گیرد.

یکی از نوآوری‌های این پژوهش تأکید بر نقش متقابل شکاف نسلی و وضعیت اقتصادی در تشدید آسیب‌های اجتماعی است. پژوهش‌های پیشین به‌طور عمده به تأثیرات فردی یا فرهنگی شکاف نسلی پرداخته‌اند. اما، این تحقیق نشان داد که وضعیت اقتصادی نامناسب می‌تواند شکاف نسلی را تشدید کرده و در نهایت به‌طور غیرمستقیم باعث بروز آسیب‌های اجتماعی در خانواده‌ها شود. این نتایج حاکی از آن است که در جوامع با مشکلات اقتصادی، شکاف نسلی می‌تواند تأثیرات بیشتری بر رفتارهای انحرافی داشته باشد.

همچنین، این پژوهش به‌طور خاص نشان داد که عوامل روانی نظیر افسردگی و انزوا به‌عنوان واسطه‌ای میان شکاف نسلی و بروز اعتیاد و سرقت عمل می‌کنند. به عبارتی دیگر، کاهش همبستگی خانوادگی و افزایش شکاف نسلی می‌تواند موجب تجربه بیشتر افسردگی و انزوا در افراد شود که در نهایت منجر به افزایش رفتارهای انحرافی می‌شود. این یافته‌ها اهمیت توجه به ابعاد روان‌شناختی و اجتماعی در بررسی آسیب‌های اجتماعی را برجسته می‌سازد.

پیشنهادها

با توجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش، راهکارها و پیشنهادات زیر در راستای کاهش شکاف نسلی و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی نظیر اعتیاد و سرقت در خانواده‌های زیر پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) ارائه می‌شود:

برگزاری کارگاه‌های آموزشی

≠ برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای والدین و فرزندان به منظور تقویت مهارت‌های ارتباطی، پیشگیری اولیه از جرم، مدیریت تعارض‌ها و مداخلات خانوادگی در بزهکاری و بهبود پیوندهای خانوادگی.

≠ همچنین ارائه آموزش‌های خاص برای جوانان با همکاری پلیس جامعه محور در خصوص مدیریت احساسات، مهارت‌های مقابله با فشارهای اجتماعی و حضور محیط‌های پرریسک.

ایجاد مراکز مشاوره خانواده

≠ تأسیس مراکز مشاوره تخصصی یا استفاده از ظرفیت سایر ارگان‌ها مانند مراکز مشاوره پلیس برای خانواده‌های زیر پوشش کمیته امداد به منظور ارائه خدمات روان‌شناختی و اجتماعی. این مراکز می‌توانند به کاهش انزوا و افسردگی در میان افراد مددجو کمک کنند و با استفاده از مشاوران متخصص، راهکارهایی برای تقویت پیوندهای خانوادگی و کاهش تنش‌های نسلی ارائه دهند.

برنامه‌های توانمندسازی اقتصادی

≠ اجرای طرح‌های اشتغال‌زایی و حمایت مالی هدفمند برای بهبود وضعیت اقتصادی خانواده‌های زیر پوشش. این طرح‌ها می‌توانند شامل آموزش مهارت‌های شغلی، ارائه تسهیلات قرضی برای کسب و کارهای خانگی و تشویق به کارآفرینی باشند. از آنجایی که وضعیت اقتصادی نامناسب تأثیرات جدی بر بروز آسیب‌های اجتماعی دارد، بهبود شرایط اقتصادی می‌تواند به طور مستقیم بر کاهش آسیب‌ها تأثیرگذار باشد.

همکاری بین‌نهادی

≠ تعامل و همکاری نزدیک‌تر میان کمیته امداد، سازمان بهزیستی و دیگر نهادهای دولتی مانند پلیس که در راستای پیشگیری از جرایم تلاش می‌کنند در طراحی و اجرای برنامه‌های مشترک برای تقویت انسجام خانوادگی و کاهش آسیب‌های اجتماعی. این همکاری‌ها می‌توانند شامل برنامه‌های مشترک آموزشی، مشاوره‌ای و اجتماعی باشند که در سطح وسیع‌تری به خانواده‌ها و مددجویان خدمات ارائه دهند.

حمایت از جوانان

≠ ایجاد برنامه‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی برای جوانان خانواده‌های زیر پوشش به‌منظور افزایش تعلق اجتماعی و کاهش گرایش به آسیب‌های اجتماعی. این برنامه‌ها می‌توانند شامل ورزش‌های گروهی، جشنواره‌های فرهنگی، دوره‌های مهارت‌آموزی و اردوهای اجتماعی باشند که به جوانان کمک کنند تا در محیط‌های اجتماعی سالم‌تر فعالیت کنند و از آسیب‌ها دور بمانند.

سپاسگزاری

در پایان، از کلیه کسانی که به صورت مستقیم و غیرمستقیم ما را در انجام این پژوهش یاری کرده‌اند، تشکر و قدردانی می‌نماییم.

منابع

باقری کراچی، امین؛ مهربی، امیرحسین. (۱۳۹۶). مقایسه نگرش به آسیب اجتماعی در دانش‌آموزان برحسب زمینه‌های خانوادگی. فصلنامه انتظام اجتماعی، ۹(۴)، ۷۱-۹۶.
http://sopra.jrl.police.ir/article_83300.html

۱۴۳

توکل، محمدنژاد؛ مریم، قاضی. (۱۳۸۵). شکاف نسلی در رویکردهای کلان جامعه‌شناختی: بررسی و نقد رهیافت‌های نسل تاریخی و تضاد با تأکید بر نظرات مانهایم و بوردیو. نامه علوم اجتماعی ۲۷(۲۷)، ۹۵-۱۲۴.
https://jnoe.ut.ac.ir/article_14976.html

جهانبخش، سارا. (۱۳۹۵). تعارضات نسلی و تأثیر آن بر بروز آسیب‌های اجتماعی. تهران: انتشارات پژوهش‌های اجتماعی.

پرچمی، داود؛ درخشان، فاطمه. (۱۴۰۰). بررسی شکاف اجتماعی و عوامل موثر بر آن؛ مورد مطالعه: شهر تهران. جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۲(۳)، ۲۶-۱.
<https://doi.org/10.22108/jas.2021.125207.1991>

جعفری هرندی، رضا؛ ملکیها، مرضیه. (۱۴۰۳). تعیین نقش انسجام و جهت‌گیری ارتباطی خانواده در هویت ایرانی-اسلامی نوجوانان. فصلنامه مطالعات ملی، ۲۵(۹۹)، ۸۳-۶۳. doi: ۱۰.۲۲۰۳۴/rjnsq.2024.455525.1604

خداپناهی، محمد. (۱۳۹۴). روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی. تهران: انتشارات دانشگاهی.

رابینگتن، ارل؛ واینبرگ، مارتین. (۱۳۹۱). رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی، ترجمه: رحمت‌اله صدیق سروستانی، تهران: انتشارات موسسه انتشارات دانشگاه تهران.

ریبسی، کتایون؛ فراشبندی، رضا. (۱۳۹۶). خانواده و شکاف بین‌نسلی. همایش ملی آسیب‌شناسی و آسیب‌زدایی پدیده شکاف بین‌نسلی (زمینه‌ها، چالش‌ها و راهکارها).

زارع، رضا؛ صفری، محمد. (۱۳۹۸). عوامل مرتبط با فقر مطلق در خانواده‌های تحت پوشش نهادهای حمایتی استان فارس. رفاه اجتماعی، ۱۹(۷۴)، ۴۷-۹۶.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17358191.1398.19.74.10.5>

شاه‌محمدی، سروش. (۱۳۹۶). مقیاس‌های اجتماعی و روان‌شناسی در پژوهش‌های اجتماعی. تهران: نشر پژوهش.

فری، محدثه؛ فرحبخش، کیومرث؛ فتحی، الهام. (۱۴۰۳). تفاوت‌های ناشی از شکاف نسلی در خانواده‌های ایرانی: یک پژوهش پدیدارشناسی. فصلنامه جمعیت و پیشرفت، ۲(۱)، ۷۰-۴۳.
https://pdj.ihu.ac.ir/article_209252.html

قدرتی، علی؛ خسروجردی، طاهره؛ قدرتی، اکرم. (۱۴۰۱). تأثیر سبک فرزندپروری و فراساخت بر گرایش دانشجویان به مواد مخدر با نقش میانجی تکانشگری و خودکارآمدی دانشجویان دانشگاه حکیم سبزواری. فصلنامه انتظام اجتماعی، ۱۴(۴)، ۱۱۷-۱۴۲. <https://doi.org/10.22034/entezam.2023.1272664.2505>

محمودی، عرفان. (۱۳۹۸). آزمون های آماری در پژوهش های اجتماعی. تهران: انتشارات دانشگاهی.

محمودی، فرانک. (۱۳۹۹). مدل های رگرسیون در تحلیل داده های اجتماعی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی.

مینقی اقدم، زینب؛ میرزایی، خلیل؛ سفیری، خدیجه؛ شکریگی، عالیه. (۱۴۰۱). رابطه شکاف نسلی با آسیب های اجتماعی در نوجوانان شهر تهران. رفاه اجتماعی، ۲۲(۸۵)، ۱۲۳-۱۵۶. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3939-fa.html>

Chantreau, Katell & Moal, Stefan. (2022). The Transmission of Breton in the Family: The Effect of Family Rupture and Recomposition. 10.1007/978-۳-۰۳۰-۸۷۹۱۰۵۰۴.

Gladding, S. (2007). Family therapy, theory and practice. Englewood Cliffs Prentice Hall.

Inglehart, R. (2015). Modernization and Cultural Change: The Impact on Generational Values. University of Michigan Press.

Martinez-Aranda, M. G., & Black, T. (2024). Bonds strengthened, strained, and severed: The effects of US immigration detention on family cohesion. In *Immigration Detention and Social Harm* (1st ed., p. 15). Routledge.

Pears, K. C., Capaldi, D. M., & Owen, L. D. (2008). Substance use risk across three generations: The roles of parent discipline practices and inhibitory control. *Psychology of Addictive Behaviors*, 22(2), 283-296. <https://doi.org/10.1037/0893-164X.22.2.283>

Taylor, H. O., Taylor, R. J., & Chatters, L. (2016). Social isolation, depression, and psychological distress among older adults. *The Journals of Gerontology: Series B*, 30(2). <https://doi.org/10.1177/0898264316673511>

Williams, J. M., Currie, C. E., Wright, P., Elton, R. A., & Beattie, T. F. (1997). Socioeconomic status and adolescent injuries. *Social Science & Medicine*, ۴۴(۱۲)، ۱۸۸۱-۱۸۹۱. [https://doi.org/10.1016/0277-9536\(96\)00297-3](https://doi.org/10.1016/0277-9536(96)00297-3)